

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Το ξύλο ως πηγή ενέργειας στη διευρυνόμενη Ευρωπαϊκή Ένωση»

(2006/C 110/11)

Στις 11 Ιουλίου 2005, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με επιστολή των επιτρόπων Olli **Rehn**, Mariann **Fischer Boel** και Andris **Piebalgs**, ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, να επεξεργαστεί γνωμοδότηση με θέμα *Το ξύλο ως πηγή ενέργειας στη διευρυνόμενη Ευρωπαϊκή Ένωση*.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 27 Φεβρουαρίου 2006 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Serrro Kallio.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά την 425^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 15^{ης} και 16^{ης} Μαρτίου 2006 (συνεδρίαση της 15^{ης} Μαρτίου) υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 130 ψήφους υπέρ και 6 αποχές:

1. Συμπεράσματα

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) θεωρεί ότι η χρήση του ξύλου ως καύσιμου, είναι κυρίως ζήτημα αξιοποίησης του δυναμικού ανανεώσιμης ενέργειας (!) στην Ευρώπη, μείωσης εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου και διασφάλισης των λειτουργιών κοινής ωφέλειας (προστασία και πολυμορφία των δασών (βιοποικιλότητα)). Χάρη στην αύξηση της χρήσης του ξύλου ως καυσίμου διευκολύνεται η αξιοποίηση ανεκμετάλλετων πρώτων υλών για τις ανάγκες της μεταποιητικής βιομηχανίας. Η χρήση ενέργειας από ξύλο συμβάλλει στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, βελτιώνει το χαμηλό επίπεδο αυτότητας σε ενέργεια της ΕΕ, και αυξάνει τον εφοδιασμό σε ενέργεια, τους στόχους δηλαδή της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ. Ωστόσο, το ξύλο μπορεί να συμβάλλει μόνο σε περιορισμένο βαθμό στην επίλυση των ενεργειακών προβλημάτων. Παράλληλα πρέπει να αναπτυχθούν άλλες εναλλακτικές πηγές ενέργειας και να αναληφθούν δράσεις για την εξοικονόμηση ενέργειας, όπως η θερμομόνωση των κτηρίων. Το δένδρο, κατά την ανάπτυξή του, δεσμεύει το διοξείδιο του άνθρακα της ατμόσφαιρας — ένα m³ ξυλείας περιέχει κατά μέσο όρο 800 kg διοξείδιο του άνθρακα. Γενικά, η ύπαρξη μεγάλων αποθεμάτων ξυλείας συμβάλλει στη μακροπρόθεσμη δέσμευση του διοξειδίου του άνθρακα στο δάσος. Η ορθή διαχείριση των δασών και η διασφάλιση της αύξησης της ξυλείας αυξάνουν τα αποθέματα άνθρακα. Η αύξηση της χρήσης ενέργειας από ξύλο συμβάλλει στην αντικατάσταση των μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και παράλληλα μειώνει τις εκπομπές από ορυκτά καύσιμα. Η χρήση ενέργειας από ξύλο καθιστά αποτελεσματικότερη τη διαχείριση των δασών και αυξάνει μακροπρόθεσμα τα αποθέματα ξυλείας.

1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί, εξάλλου, ότι η αύξηση της χρήσης του ξύλου ως καυσίμου προϋποθέτει μακροπρόθεσμη στρατηγική. Αυτή βασίζεται στην κατάργηση των ρυθμίσεων που εμποδίζουν και επιβραδύνουν την ευρύτερη χρήση του. Για τη χρήση ενέργειας από ξύλο, πρέπει να δημιουργηθούν ίσοι όροι ανταγωνισμού, με την κατάργηση φορολογικών ρυθμίσεων ενισχύσεων που ευνοούν τα ορυκτά καύσιμα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης έχει δημοσιεύσει ευρωπαϊκά πρότυπα εξειδίκευσης και ταξινόμησης για την ποιότητα στερεών καυσίμων από ξύλο — CEN/TS 14961.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να αυξηθεί η βιώσιμη χρήση του ξύλου σε όλες τις χώρες και να ανοίξει η αγορά καυσίμων στα υποπροϊόντα της βιομηχανίας, και στις επιχειρήσεις που παράγουν ενέργεια από την εκμετάλλευση των δασών και τη μετατροπή της ξυλείας σε καύσιμο. Η παραγωγή και η χρήση καυσίμων συνδέεται συχνά με τη δασοκομία και τη βιομηχανία ξυλείας. Νέες μορφές καυσίμων από ξύλο όπως οι κόκκοι από πολτό ξύλου, οι μπρικέτες (πλιθάνθρακες), και τα υγρά καύσιμα συμβάλλουν στη δημιουργία διεθνούς αγοράς. Για την ανάπτυξη της αγοράς καυσίμων από ξύλο απαιτούνται οικονομικά μέσα τα οποία θα επιτρέψουν την είσοδο νέων επιχειρήσεων στον τομέα αυτό. Τα οικονομικά μέσα μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της προσφοράς και της ζήτησης ξυλείας. Η φορολογία του διοξειδίου του άνθρακα των ορυκτών καυσίμων και ένας χαμηλός συντελεστής ΦΠΑ για τα καύσιμα από ξύλο μπορούν να αυξήσουν τη ζήτηση ενέργειας από ξύλο. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν επενδυτικές ενισχύσεις για να αυξηθεί η ζήτηση των παραγωγών ενέργειας για καυσόξυλα. Επίσης, πρέπει να προωθηθούν η διαφήμιση σχετικά με τα καύσιμα από ξύλο, η κατάρτιση, και οι δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης. Τα οικονομικά μέσα πρέπει να εστιάζονται κυρίως σε δράσεις εκτός του τομέα εμπορίας των εκπομπών. Η μεταφορά τεχνολογίας και ορθών πρακτικών καθώς και η χάραξη στρατηγικής επικοινωνίας μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικές μορφές στήριξης στα νέα κράτη μέλη.

1.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι για την αξιοποίηση και την ενεργοποίηση αυτών των ανεκμετάλλετων πόρων επιχειρήσεις που μπορούν επιβιώσουν οικονομικά σε μια αγορά η οποία λειτουργεί ορθά. Στις χώρες όπου η αγορά ενέργειας από ξύλο δεν έχει αναπτυχθεί πρέπει να χορηγηθούν στις επιχειρήσεις οι οποίες μπορούν να επιβιώσουν πρέπει να χορηγηθούν προσωρινές ενισχύσεις μέσω, για παράδειγμα, του ταμείου αγροτικής ανάπτυξης. Είναι σημαντικό να υποστηριχθούν οι οργανώσεις ιδιοκτητών δασών, οι τοπικοί επιχειρηματίες, και οι μικρές βιομηχανίες.

1.5 Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση να καταβληθούν προσπάθειες για να αυξηθεί η ζήτηση των καυσίμων από ξύλο, με τη βοήθεια οικονομικών μέσων οικολογικής κατεύθυνσης τα οποία θα μεταχειρίζονται τους διάφορους χρήστες με τον ίδιο τρόπο και θα ενθαρρύνουν τη χρήση των καυσόξυλων σε όλους τους τομείς της αγοράς: στη θέρμανση κατοικιών με καυσόξυλα και καύσιμα από

(!) Οδηγία 2001/77/ΕΚ, ΕΕ L 283, 27.10.2001, σελ. 35, άρθρο 2 β.

επεξεργασμένο ξύλο, στη θέρμανση πολυκατοικιών, σε μονάδες παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού για χωριά, συνοικισμούς ακόμη και πόλεις καθώς βέβαια και στη δασική βιομηχανία και σε άλλες βιομηχανικές εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν θερμότητα και ηλεκτρισμό και έχουν πρόσβαση, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, σε καύσιμα από ξύλο. Η χρήση μεγαλύτερων ποσοτήτων ξύλου ως πηγής ενέργειας θα πρέπει να επιτρέπεται μόνον εφόσον έχουν αξιοποιηθεί όλες οι δυνατότητες θερμομόνωσης και έχει καταρτισθεί ένας σχεδιασμός παραγωγής θερμότητας με εναλλακτικές πηγές ενέργειας (όπως π.χ. η ηλιακή ενέργεια).

1.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι απαιτούνται ειδικά μέτρα για την έναρξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού από ξυλεία σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη, αλλά ιδιαίτερα στα νέα κράτη μέλη και στις υποψήφιες χώρες, στις οποίες οι δασικές εκμεταλλεύσεις είναι μικρές και ο βαθμός οργάνωσης των ιδιωτών ιδιοκτητών δασών είναι μικρός όπως χαμηλή είναι και η εκμετάλλευση των δασικών πόρων. Συχνά, οι φραγμοί στην είσοδο είναι πολύ υψηλοί. Η μείωση των φραγμών θα αυξήσει την επιχειρηματική δραστηριότητα και θα τονώσει τη δημιουργία και την ανάπτυξη των αγορών. Τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ πρέπει να συμβάλουν ενεργά στην έναρξη και ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με στόχο τη δημιουργία τοπικών και περιφερειακών αγορών.

1.7 Κατά την ΕΟΚΕ, όλα τα βιοκαύσιμα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο ίσης μεταχείρισης. Η ανταγωνιστικότητα του ξύλου έναντι των άλλων βιοκαυσίμων δεν πρέπει να τεθεί σε κίνδυνο με την παροχή ενισχύσεων σε άλλους τομείς πολιτικής της ΕΕ. Με τη σημερινή τεχνολογία, η βιομάζα από ξύλο είναι κατάλληλη για την παραγωγή κάθε είδους ενέργειας, καθώς και ως πρώτη ύλη για καύσιμα μεταφορών.

1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, οι συμφωνίες και οι διατάξεις που περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των καυσίμων καθώς και τα άλλα εμπόδια στις συναλλαγές στο εσωτερικό της ΕΕ πρέπει να καταργηθούν. Το ξύλο μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα της ενέργειας. Ειδικότερα, το ξύλο μπορεί να ανταγωνιστεί άλλες πηγές ενέργειας σε τοπικό και σε περιφερειακό επίπεδο.

1.9 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι στην ΕΕ είναι ανεπαρκής η γνώση για τις υπάρχουσες δυνατότητες και την χρήση των πηγών καυσίμων από ξύλο. Η απογραφή των πηγών ξυλείας για την παραγωγή ενέργειας πρέπει να βελτιωθεί σε όλα τα κράτη μέλη καθώς και στις υποψήφιες χώρες εφόσον η γνώση αυτή αποτελεί τη βάση για την αειφόρο ανάπτυξη. Όμως, η προσέγγιση πρέπει να είναι διαφοροποιημένη. Στις μεγάλες δασικές περιοχές της Κεντρικής Ευρώπης υφίσταται επαρκές δυναμικό ξυλείας για τη διασφάλιση της βιοποικιλότητας των δασών. Δεν υπάρχει επαρκής ενημέρωση για δασικούς πόρους που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη βιομηχανία λόγω της τοποθεσίας όπου βρίσκονται. Συνεπώς, οι πόροι αυτοί θα πρέπει να καθοριστούν, ταξινομηθούν και τυποποιηθούν σαφώς προκειμένου να αποτραπούν στρεβλώσεις

στο εμπόριο ξυλείας εσωτερικό της ΕΕ. Οι εθνικές απογραφές του δυναμικού καυσίμων από ξύλο και η παρακολούθηση της χρήσης τους είναι απαραίτητες, και θα πρέπει να ερευνηθούν καλύτερα σε ενιαία βάση οι δυνατότητες που παρέχουν. Με τον τρόπο αυτό, θα καταστεί δυνατός ο καθορισμός λειτουργικών στόχων και η εκτίμηση των αποτελεσμάτων των διαφόρων μέσων.

1.10 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η αύξηση της χρήσης του ξύλου ως καυσίμου είναι σημαντική για τον έλεγχο των πυρκαγιών των δασών που προκαλούνται από τον άνθρωπο σε μονοκαλλιέργειες από κωνοφόρα. Η εντατική χρήση του ξύλου ιδιαίτερα για την παραγωγή ενέργειας ενδέχεται να μειώσει τους κινδύνους πυρκαγιάς των δασών και κατά συνέπεια τη συχνότητα των πυρκαγιών των δασών.

1.11 Το πρόγραμμα χρήσης της ξυλείας ως πηγής ενέργειας πρέπει να συμπληρωθεί με μελέτες όσον αφορά την επιλογή των αποδοτικών ποικιλιών και οικολογικών τύπων, τις μεθόδους εντατικής καλλιέργειας, ή τη συντόμευση των κύκλων παραγωγής. Θα πρέπει να αναπτυχθεί η πτυχή της δασοκομικής εκμετάλλευσης ως φυτείας. Η αναζήτηση αποτελεσματικών μεθόδων για την διασφάλιση ξυλείας για ενεργειακούς σκοπούς δεν πρέπει να έχει αρνητικές συνέπειες στη βιοποικιλότητα, ούτε να δημιουργήσει προβλήματα στη διαχείριση των υδάτινων πόρων σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο. Κατά την ΕΟΚΕ, πρέπει να αναπτυχθεί η τεχνολογία και η διοικητική μέριμνα, ώστε να ληφθούν υπόψη οι δασικοί πόροι και οι τεχνικές καύσης με την ενίσχυση της έρευνας και της ανάπτυξης καθώς και με τη διάδοση πληροφοριών και την μεταφορά τεχνολογιών για να επιτευχθούν βιώσιμα αποτελέσματα. Πρέπει να θεσπιστούν κοινά ευρωπαϊκά πρότυπα για μικρούς καυστήρες στερεών καυσίμων ώστε να μην υπάρξει στρέβλωση του ανταγωνισμού.

1.12 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι πρέπει να παρασχεθεί μεγαλύτερη ενημέρωση για τις πιθανές χρήσεις του ξύλου ως καυσίμου. Τούτο αφορά ολόκληρο τον τομέα, από τις ιδιωτικές κατοικίες έως τις μεγάλες βιομηχανικές και δημοτικές εγκαταστάσεις, όπου χρησιμοποιούνται ροκανίδια και υποπροϊόντα ξύλου. Σε πολλές σύγχρονες εγκαταστάσεις θέρμανσης είναι δυνατή η καύση ξύλου μαζί με άλλα στερεά καύσιμα.

1.13 Τα καύσιμα από ξύλο καθώς και τα υποπροϊόντα της δασικής βιομηχανίας και τα υπολείμματα της υλοτομίας (άκρες δένδρων, κλαδιά, ρίζες και ξυλεία κακής ποιότητας από αραίωση του δάσους) θα πρέπει να βελτιώσουν την αποδοτικότητα της βιώσιμης δασοκομίας και την ανταγωνιστικότητα του δασικού τομέα χωρίς να τεθούν σε κίνδυνο η τροφοδότηση της δασοκομίας με πρώτες ύλες ή οι θέσεις απασχόλησης στη δασοκομία και στη δασική βιομηχανία. Η αύξηση της ενέργειας από ξύλο μπορεί να συμβάλει σημαντικά την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της Λισαβώνας.

1.14 Για την παραγωγή ξυλείας ως πηγή ενέργειας θα πρέπει επίσης να καθορισθεί η χρήση εκτάσεων που αποκλείονται από τη γεωργική χρήση (αναδάσωση με σκοπό την παραγωγή ενέργειας).

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει κοινή ενεργειακή πολιτική. Τα τελευταία χρόνια έχουν ληφθεί αποφάσεις που αφορούν την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (οδηγία 96/92/EK ⁽²⁾) και φυσικού αερίου (οδηγία 98/30/EK ⁽³⁾), την ασφάλεια εφοδιασμού, την αυξημένη χρήση εναλλακτικών πηγών ενέργειας καθώς και περιβαλλοντικά θέματα που συνδέονται με την παραγωγή ενέργειας. Εξάλλου, δεν έχει επιτευχθεί ένα ενιαίο επίπεδο φορολογίας των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, πράγμα που θα προωθούσε τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

2.2 Με τη δημοσίευση της Λευκής Βίβλου ⁽⁴⁾ το 1997 ετέθη ως στόχος η αύξηση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας από 45 Mtoe το 1995 σε 135 Mtoe (Mtoe = megatoni ισοδύναμου πετρελαίου). Ο στόχος αυτός (που τέθηκε από τα 15 κράτη μέλη της ΕΕ) αντιστοιχεί σε αύξηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας από 5,2 % σε 12 % έως το 2010. Το 2001 το ποσοστό ήταν 6 %. Στην καλύτερη περίπτωση, μπορεί να φτάσει το 10 % αλλά στην χειρότερη περίπτωση ενδέχεται να παραμείνει στο 8 %. Η εξέλιξη αυτή δείχνει ότι τα μέτρα που έχουν ληφθεί δεν επαρκούν για να κατευθύνουν την όλη διαδικασία προς την ορθή κατεύθυνση σύμφωνα με τις προβλεπόμενες προθεσμίες. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής ⁽⁵⁾, προβάλλονται αντίστοιχες απόψεις.

2.3 Το 2000 στην Πράσινη Βίβλο με θέμα «Προς μία ευρωπαϊκή στρατηγική για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού» ⁽⁶⁾ προβάλλεται η ισχυρή βούληση να μειωθούν οι ανάγκες εισαγωγής ενέργειας της Ευρώπης και να αυξηθεί ο βαθμός αυτονομίας της. Ο βαθμός αυτονομίας σήμερα είναι περίπου 50 %, που από στρατηγική άποψη είναι πολύ χαμηλός.

2.4 Στην οδηγία 2001/77/EK ⁽⁷⁾, για την προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, τίθεται ο στόχος έως το 2010 το 22 % της ηλεκτρικής ενέργειας να παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Από την εκτίμηση των μέτρων που έχουν ληφθεί και των αποτελεσμάτων που έχουν επιτευχθεί προκύπτει ότι το ποσοστό αυτό θα φτάσει μόνο το 18-19 % την προκαθορισμένη περίοδο. Είναι σαφές η αύξηση παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από βιομάζα. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν αισθητές διαφορές μεταξύ των χωρών.

2.5 Στην οδηγία 2003/30/EK ⁽⁸⁾ για την προώθηση της χρήσης των βιοκαυσίμων, τίθεται ως στόχος το ποσοστό χρήσης των βιοκαυσίμων να ανέλθει σε 5,75 % το 2010. Ενδιάμεσος στόχος της οδηγίας για το 2005 ήταν το 2 %, αλλά το αποτέλεσμα ήταν 1,4 %.

2.6 Με την οδηγία 2003/96/EK ⁽⁹⁾, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας, τα κράτη μέλη έχουν την

δυνατότητα είτε να χορηγούν πλήρη φορολογική απαλλαγή στα καύσιμα από ξύλο είτε να εφαρμόζουν μειωμένο φορολογικό συντελεστή. Τούτο καθιστά δυνατή την πλήρη ή μερική φοροαπαλλαγή των καυσίμων από ξύλο και ο συνολικός φόρος μπορεί να είναι κατώτερος από τα καθορισμένα ελάχιστα επίπεδα. Η φοροαπαλλαγή μπορεί να χορηγείται το πολύ έως έξι έτη τη φορά. Η φοροαπαλλαγή δεν μπορεί να χορηγηθεί μετά την 31η Δεκεμβρίου 2012 και όσες φορολογικές διευκολύνσεις θα έχουν χορηγηθεί με βάση την οδηγία αυτή λήγουν το αργότερο το 2018.

2.7 Το φθινόπωρο του 2003, υιοθετήθηκε η οδηγία σχετικά με την εμπορία δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας (2003/87/EK ⁽¹⁰⁾). Η εν λόγω αποκαλούμενη συνδετική οδηγία (2004/101/EK ⁽¹¹⁾) υιοθετήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2004. Η οδηγία καθιστά δυνατή την εμπορία δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου σε αναπτυξιακά έργα εκτός της ΕΕ (CDM — μηχανισμός καθαρής ανάπτυξης) και μεταξύ βιομηχανικών χωρών (JI — κοινή εφαρμογή).

2.8 Το Δεκέμβριο του 2005 η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση με θέμα «Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τη βιομάζα» ⁽¹²⁾, στόχος του οποίου είναι να επιταχυνθεί και να ενθαρρυνθεί τη χρήση βιοκαυσίμων στα κράτη μέλη.

2.9 Το μεγαλύτερο μέρος της βιομάζας που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ενέργειας προορίζεται για την παραγωγή θερμότητας. Πρέπει να εκδοθεί οδηγία σχετικά με τη χρήση της βιομάζας για την παραγωγή θερμότητας.

2.10 Ο καλύτερος τρόπος για να διασφαλιστεί αποτελεσματική χρήση της ενέργειας είναι η συμπαραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας στην ίδια εγκατάσταση. Η συμπαραγωγή είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη θέρμανση των πόλεων και για την αύξηση της χρήσης της βιομάζας. Η οδηγία 2004/8/EK ⁽¹³⁾ αφορά την προώθηση της συνδυασμένης παραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας.

2.11 Το 7^ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα (2007–2013) της ΕΕ βρίσκεται στο στάδιο της προετοιμασίας. Ο δασικός τομέας της Ευρώπης δημιούργησε μια τεχνολογική πλατφόρμα που βασίζεται στη δασοκομία (*Forest-based sector technology platform*), το ερευνητικό πρόγραμμα της οποίας εστιάζεται κυρίως στην έρευνα και την ανάπτυξη ενέργειας που παράγεται από το ξύλο.

2.12 Η κατάσταση του ανταγωνισμού στην αγορά ενέργειας έχει αναπτυχθεί με πολύ διαφορετικό τρόπο στα διάφορα μέρη της Ευρώπης. Τούτο αφορά κυρίως την παραγωγή και τη διανομή στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας αλλά, σε πολλές περιπτώσεις, αφορά και την πώληση ορυκτών καυσίμων. Ο ανταγωνισμός στον τομέα της ενέργειας λειτουργεί ανεπαρκώς. Ως τοπικό και περιφερειακό καύσιμο το ξύλο θα μπορούσε να αυξήσει τον ανταγωνισμό στην αγοράς.

⁽²⁾ Οδηγία 96/92/EK, ΕΕ L 27, 30/1/1997, σελ. 20-29

⁽³⁾ Οδηγία 98/30/EK, ΕΕ L 204, 21.7.1998, σελ. 1-2

⁽⁴⁾ COM(97) 599 τελικό, 26.11.1997

⁽⁵⁾ COM(2004) 366 τελικό, 26.5.2004

⁽⁶⁾ COM(2000) 769 τελικό, 1.12.2000

⁽⁷⁾ Οδηγία 2001/77/EK, ΕΕ L 283, 27.10.2001, σελ. 33-40

⁽⁸⁾ Οδηγία 2003/30/EK, ΕΕ L 123, 17.5.2003, σελ. 42-46

⁽⁹⁾ Οδηγία 2003/96/EK, ΕΕ L 283, 31.10.2003, σελ. 51-70

⁽¹⁰⁾ Οδηγία 2003/87/EK, ΕΕ L 275, 25.10.2003, σελ. 32-46

⁽¹¹⁾ Οδηγία 2004/101/EK, ΕΕ L 338, 13.11.2004, σελ. 18-23

⁽¹²⁾ COM(2005) 628 τελικό, 7.12.2005

⁽¹³⁾ Οδηγία 2004/8/EK, ΕΕ L 52, 21.2.2004, σελ. 50-56

2.13 Οι νέες επιχειρήσεις και ειδικότερα για οι μικρές επιχειρήσεις που θέλουν να προμηθεύουν ηλεκτρική ενέργεια στο δίκτυο ισότιμα με τις υπόλοιπες, είναι πολύ δύσκολο να εισέλθουν στην αγορά της ενέργειας. Η κατάσταση ποικίλλει σημαντικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

2.14 Στις 30 Σεπτεμβρίου 2005, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε ψήφισμα με το οποίο ζητείται να τεθεί ως στόχος η αύξηση του ποσοστού χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη συνολική κατανάλωση ενέργειας της ΕΕ σε 20 % έως το 2020. Στο ψήφισμα επισημαίνεται ότι για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά. Πρέπει να καταργηθούν τα διοικητικά μέτρα που εμποδίζουν την ανάπτυξή τους. Το εξωτερικό κόστος των ορυκτών καυσίμων πρέπει να περιλαμβάνεται στην τιμή της ενέργειας, και πρέπει να καταργηθούν οι ενισχύσεις που χορηγούνται στις επιζήμιες συμβατικές μορφές ενέργειας καθώς και οι φόροι που επιβάλλονται στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

2.15 Οι οργανώσεις των πολιτών της Ευρώπης συντονίζουν ενεργά τις θέσεις τους για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με τη βοήθεια της οικολογικής επισημάνσης του ηλεκτρισμού. Το ξύλο, ως ανανεώσιμος φυσικός πόρος, πληροί τις απαιτήσεις για βιώσιμη παραγωγή ενέργειας. Η χρήση ενέργειας από ξύλο βελτιώνει τις προϋποθέσεις για βιώσιμη δασοκομία. Από πλευράς βιώσιμης χρήσης του ξύλου, είναι σημαντικό η υλοτομία να μην υπερβαίνει την αύξηση των φυτών. Η βιώσιμη δασοκομία βασίζεται και διασφαλίζεται από τις αποφάσεις της Υπουργικής Διάσκεψης για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη (MCPFE) για τη βιώσιμη δασοκομία στην Ευρώπη. Η βιώσιμη δασοκομία διασφαλίζεται επίσης και από το σύστημα πιστοποίησης των δασών. Σύμφωνα με τα κριτήρια που υιοθετήθηκαν στην Υπουργική Διάσκεψη της Λισσαβώνας για τη διαχείριση των δασών, η παραγωγή βιομάζας από τα δάση για ενεργειακούς σκοπούς πρέπει να σχεδιαστεί κατά τρόπον ώστε να προστατεύεται η συνέχεια των κύκλων παραγωγής και παγίδευσης άνθρακα στο έδαφος. Κατά συνέπεια, πρέπει να διασφαλιστούν οι διεργασίες εξέλιξης, εμπλουτισμού με θρεπτικές ουσίες, και διατήρησης των φυσικοχημικών συνθηκών του εδάφους. Στη φάση αυτή, είναι απαραίτητη η εστίαση στη συνεχή χρήση και στη βιώσιμη παραγωγή ξυλείας. Απατούνται, επίσης, προσπάθειες για να αναπτυχθούν ορθές μέθοδοι παραγωγής ενέργειας από ξύλο. Σε πολλές χώρες της ΕΕ, υπάρχουν ορθά παραδείγματα συστημάτων επισημάνσης, τα οποία διασφαλίζουν τον έλεγχο της παραγωγής ενέργειας και ενημερώνουν τους καταναλωτές για την τήρηση των περιβαλλοντικών κριτηρίων.

2.16 Οι δασικοί πόροι της Ευρώπης (όγκος κορμών σε m^3 χωρίς κάτοικοι βιομάζας) αυξήθηκαν κατά 30 % περίπου με την ένταξη των δέκα νέων κρατών μελών το 2004. Η συνολική έκταση των δασών της ΕΕ είναι σήμερα περίπου 140 εκατ. εκτάρια και των υποψήφιων χωρών περίπου 22 εκατ. εκτάρια. Η έκταση των εμπορικά εκμεταλλεύσιμων δασών (δάση διαθέσιμα για την παραγωγή ξυλείας — δάση στα οποία οι νομοθετικοί, οικονομικοί και περιβαλλοντικοί περιορισμοί δεν επηρεάζουν σημαντικά την παραγωγή ξυλείας) των κρατών μελών της ΕΕ είναι 117 εκατ. εκτάρια και των υποψήφιων χωρών 19 εκατ. εκτάρια. Η καθαρή

παραγωγή της ξυλείας (μικτή παραγωγή με μικρότερη απώλεια φυσικών πόρων) είναι στην ΕΕ 560 εκατ. m^3 εκ των οποίων 41 εκατ. m^3 ήταν παραδοσιακή υλοτομία για την παραγωγή καυσόξυλου. Το 62 % της ετήσιας παραγωγής προορίζεται για τη βιομηχανία και οικιακή χρήση, πάνω από 7 % του οποίου χρησιμοποιείται παραδοσιακά για καυσόξυλα οικιακής χρήσης. Πάνω από το 10 % της συνολικής παραγωγής βρίσκεται σε προστατευμένα δάση ή είναι εκτός των περιοχών που αποτελούν αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης.

2.16.1 Αυτό σημαίνει ότι σχεδόν το 30 % της παραγωγής παραμένει ανεκμετάλλευτο και το απόθεμα ξυλείας της ΕΕ τα τελευταία 50 χρόνια αυξάνεται συνεχώς. Μέρος αυτού του αχρησιμοποίητου αποθέματος ξυλείας (170 εκατ. m^3) είναι ξυλεία κακής ποιότητας που μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για την παραγωγή ενέργειας. Από αυτά, τα 30 εκατ. m^3 μπορούν να αξιοποιηθούν για την παραγωγή ενέργειας από ξύλο εκτός των λοιπών χρήσεων ως ξυλείας πρώτης ύλης. Κάθε χρόνο παραμένουν στα δάση 173 εκατ. m^3 ξυλείας, κατάλληλα για την παραγωγή ενέργειας, που είναι κάτοικοι της υλοτομίας και άλλων δασικών προϊόντων. Για τεχνικούς, οικονομικούς, και οικολογικούς λόγους θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν 70 εκατ. m^3 , από τις ποσότητες αυτές, με την μορφή καταλοίπων υλοτομίας και ριζών.

2.16.2 Τα υποπροϊόντα της δασικής βιομηχανίας (μαύρη αλυσίδα, φλοιός, πριονίδια) και το ανακυκλωμένο ξύλο παρέχουν μεγάλες δυνατότητες και σε πολλές χώρες χρησιμοποιούνται ήδη αποτελεσματικά, ειδικότερα στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης δασικής βιομηχανίας. Η χρήση ενέργειας από τα υποπροϊόντα και το ανακυκλωμένο ξύλο μπορεί να φτάσει το 30-50 % της χρήσης στρογγυλής ξυλείας (ισοδυναμεί με 100-167 εκατ. m^3 στρογγυλής ξυλείας).

2.16.3 Αυτό σημαίνει ότι το βιώσιμο δυναμικό ενέργειας από ξύλο της ΕΕ είναι περίπου 267 εκατ. m^3 , εκ των οποίων τμήμα των βιομηχανικών υποπροϊόντων ήδη αξιοποιείται. Αυτή η ποσότητα ξυλείας ισοδυναμεί με 50 Mtoe ενέργειας. Το ανεκμετάλλευτο δυναμικό ενέργειας από ξύλο των δασών μας ανέρχεται σε τουλάχιστον 100 εκατ. m^3 . Με την αύξηση της χρήσης στρογγυλής ξυλείας στη δασική βιομηχανία αυξάνεται και η ποσότητα των υποπροϊόντων. Μικρές ποσότητες ενέργειας από ξύλο μπορούν να παραχθούν σε συνδυασμό με τη διευθέτηση τεχνητού τοπίου. Η Επιτροπή Ξυλείας FAO/UNECE αναπτύσσει μεθόδους για τον έλεγχο της χρήσης των καυσίμων από ξύλο και δοκιμάζει ένα σύστημα συγκέντρωσης στοιχείων σε δέκα χώρες.

2.16.4 Το 2001, η κατανάλωση ενέργειας της ΕΕ (σε επίπεδο 25 κρατών μελών) ήταν 1.668 Mtoe (μεγάτονοι ισοδύναμου πετρελαίου), εκ των οποίων μόνο οι 101,3 Mtoe είχαν παραχθεί από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Στις περισσότερες χώρες — εκτός τεσσάρων — το μεγαλύτερο τμήμα παράχθηκε με βιομάζα από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Σε έντεκα χώρες το ποσοστό της βιομάζας ήταν πάνω από 75 %. Το ποσοστό ήταν ιδιαίτερα υψηλό στα άλλα νέα κράτη μέλη εξαιρουμένων της Μάλτας και της Κύπρου.

3. Αέρια που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου και η χρήση του ξύλου ως υποκατάστατο

3.1 Το σημαντικότερο έμμεσο κόστος των ορυκτών πηγών ενέργειας είναι οι κλιματικές αλλαγές. Το διοξείδιο του άνθρακα είναι το σημαντικότερο από τα αέρια που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Ορισμένες χώρες προσπάθησαν να λύσουν το πρόβλημα των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα με την επιβολή φορολογίας επί του CO₂. Οι εκπομπές θείου, οξειδίου του αζώτου και άλλων μορίων προκαλούν επίσης εξωτερικό κόστος. Το ξύλο είναι καύσιμο ουδέτερο από απόψεως διοξειδίου του άνθρακα και δεν συμβάλλει στις καθαρές εκπομπές στην ατμόσφαιρα. Περιέχει μόνο λίγο θείο και άζωτο σε σύγκριση με άλλα καύσιμα. Κύρια πηγή εκπομπών μορίων του ξύλου είναι η μικρής κλίμακας παραδοσιακή χρήση.

3.2 Η ευημερία του πλανήτη σήμερα βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στη χρήση φυσικών πόρων που δεν ανανεώνονται. Τούτο αφορά κυρίως την παραγωγή και τη χρήση ενέργειας όπου πρώτη ύλη είναι κυρίως τα ορυκτά καύσιμα, όπως ο λιγνίτης, ο άνθρακας, το πετρέλαιο, ο ασφαλτούχος σχιστόλιθος και το φυσικό αέριο.

3.3 Η χρήση ενέργειας ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό (59 %) για τις εκπομπές αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου στον κόσμο. Στην χρήση ενέργειας οφείλονται οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, η περιεκτικότητα του οποίου στον αέρα αυξάνεται συνεχώς εδώ και πολλές δεκαετίες.

3.4 Η χρήση ορυκτών καυσίμων προκαλεί εκπομπές και άλλων ουσιών που βλάπτουν το περιβάλλον όπως διοξείδιο του θείου, οξείδιο του αζώτου και άλλα μόρια διαφόρων μεγεθών. Η χρήση του ξύλου ως υποκατάστατο καυσίμου μειώνει αυτές τις εκπομπές. Τα καύσιμα από ξύλο αντικαθιστούν τα ορυκτά καύσιμα για την παραγωγή ενέργειας τα οποία είναι ιδιαίτερος επιβλαβή για το περιβάλλον.

3.5 Η χρήση του ξύλου σε διάφορα προϊόντα είναι αποτελεσματικό μέσο για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, εφόσον η κατασκευή προϊόντων από ξύλο απαιτεί γενικά λιγότερη ενέργεια απ' ό,τι η κατασκευή ανταγωνιστικών υλικών. Το ξύλο αποτελεί υποκατάστατο των μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων. Η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων από ξύλο σε σχέση με τα προϊόντα ενεργειακής έντασης, όπως ο χάλυβας και το σκυρόδεμα βελτιώνεται με την εμπορία των εκπομπών.

3.6 Η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αντί των ορυκτών καυσίμων μειώνει τις εκπομπές αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Η μείωση εξαρτάται από το είδος του καυσίμου και τις μεθόδους παραγωγής που αντικαθίστανται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Διαφορετικά ορυκτά καύσιμα έχουν διαφορετικούς συντελεστές CO₂. Για τη μείωση των εκπομπών, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να χρησιμοποιούνται μέθοδοι παραγωγής ενέργειας όπου οι εκπομπές ανά μονάδα κόστους είναι χαμηλές.

3.7 Η παραγωγή μόνον ηλεκτρικής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα είναι η χειρότερη λύση από περιβαλλοντικής απόψεως. Σε πολλές βιομηχανικές διεργασίες, απαιτείται μεγάλη ποσότητα θερμότητας, ατμού και ηλεκτρισμού, ούτως ώστε να προσφέρεται η παραγωγή ενέργειας σε συνδυασμό με τις βιομηχανικές μεθόδους.

3.8 Η δασική βιομηχανία κατασκευής μηχανολογικού εξοπλισμού και η χημική δασοκομία χρησιμοποιούν πρωτίστως το ξύλο για την κατασκευή προϊόντων από ξύλο ή από χαρτί. Από τη διεργασία αυτή προκύπτουν υποπροϊόντα που είναι κατάλληλα ως καύσιμα για την παραγωγή ενέργειας. Η σύγχρονη βιομηχανία χαρτοπολτού και τα πριονιστήρια είναι γενικά καθαροί παραγωγοί ενέργειας, δηλαδή παράγουν περισσότερη ενέργεια από όση χρησιμοποιούν. Τα υποπροϊόντα τα οποία δεν απαιτούνται για την παραγωγή ενέργειας μπορούν να πωληθούν στην αγορά βιοκαυσίμων, με την προϋπόθεση να υπάρχει παρόμοια αγορά.

3.9 Το σημαντικότερο υποπροϊόν του πολτού με θειικό άλας είναι η λιγνίνη που περιέχει μαύρη αλισίβα και που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας. Η μαύρη αλισίβα θα χρησιμεύσει στο μέλλον ως πρώτη ύλη καυσίμου για τα αυτοκίνητα. Τούτο προϋποθέτει επιπλέον έρευνα και ανάπτυξη. Η παραγωγή αιθανόλης από λιγνοκυταρρινούχα υλικά και η αεριοποίηση αποτελούν άλλες πιθανές μορφές ενέργειας.

3.10 Τα νέα κράτη μέλη διαθέτουν σημαντικό δυναμικό για την επέκταση της δασικής βιομηχανίας καθώς και για τη χρήση του ξύλου ως πρώτη ύλη για την παραγωγή προϊόντων από ξύλο και ενέργειας.

3.11 Η αγορά βιοκαυσίμων είναι γενικά τοπική ή περιφερειακή λόγω παραδείγματος χάριν του κόστους μεταφοράς. Η επεξεργασία, για παράδειγμα των υποπροϊόντων επιλοποίησης και πριονιστηρίων με τη μορφή κύβων, βιοελαίου από πυρόλυση ή μπρικετών μπορούν εύκολα να ανοίξουν νέες ευρύτερες αγορές. Θα πρέπει επίσης να αναπτυχθούν δίκτυα διανομής και να εξασφαλιστεί η λειτουργία τους, προκειμένου να διευκολυνθεί η χρήση τους από τους καταναλωτές. Η νέα ταξινόμηση CEN διευκολύνει την διανομή και το εμπόριο.

3.12 Οι πυρκαγιές των δασών αποτελούν μεγάλο πρόβλημα κυρίως για τα κράτη της Μεσογείου όπως είναι η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία και η Ελλάδα. Κίνδυνος υπάρχει επίσης, σε μικρότερο βαθμό, και στις χώρες της Βορείου Ευρώπης. Η φροντίδα των περιοχών αυτών και η συλλογή των υλικών, που αυξάνουν τον κίνδυνο των δασικών πυρκαγιών, μειώνουν τις οικονομικές απώλειες. Οι αιτίες των πυρκαγιών είναι πολλές, αλλά πρέπει να επισημανθούν τρεις ιδιαίτερα σημαντικοί λόγοι: η κατάσταση των δασών —τα κατάλοιπα της υλοτομίας πρέπει να απομακρύνονται από τα δάση για να μειωθεί ο κίνδυνος πυρκαγιάς—, η ανθρωπίνη συμπεριφορά, και η έλλειψη συστημάτων ελέγχου και κατάσβεσης. Οι πυρκαγιές των δασών είναι μεγάλες φυσικές καταστροφές, που πρέπει να προλαμβάνονται με κάθε δυνατό μέσο τόσο στα κράτη μέλη όσο και την ΕΕ.

4. Διεθνής πολιτική και ανάπτυξη

4.1 Το 2005, η αγορά ενέργειας επλήγη σκληρά από την αύξηση της τιμής του πετρελαίου και από την αδυναμία ικανότητας επεξεργασίας των προϊόντων πετρελαίου. Παράλληλα, αυξήθηκε η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας. Ένας από τους λόγους αυτής της αύξησης είναι η εμπορία των δικαιωμάτων των εκπομπών, ο συνολικός αντίκτυπος της οποίας είναι προς το παρόν αδύνατο να εκτιμηθεί. Εξάλλου, η ελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας δεν εξελίχθηκε όπως αναμενόταν.

4.2 Τα διεθνές πολιτικό κλίμα είναι καθοριστικής σημασίας παράγοντας για την αύξηση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η ΕΕ δεσμεύτηκε, σύμφωνα με το πρωτόκολλο του Κιότο, που τέθηκε σε ισχύ στις 18 Φεβρουαρίου 2005, να μειώσει κατά 8 % τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα σε σχέση με τις τιμές του 1992. Η ευθύνη για τη μείωση ανατέθηκε στα κράτη μέλη, ανάλογα με την ικανότητα της κάθε χώρας να μειώσει τις εκπομπές. Το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ αποτελεί τμήμα της στρατηγικής της ΕΕ για το κλίμα, και συνδέεται εν μέρει μόνο με το πρωτόκολλο του Κιότο.

4.3 Η εμπορία εκπομπών στο εσωτερικό της ΕΕ άρχισε την 1η Ιανουαρίου 2005. Η πρώτη περίοδος καλύπτει τα έτη 2005–2007 και αφορά μόνο το διοξείδιο του άνθρακα. Η εσωτερική κατανομή εντός της ΕΕ εξαρτάται από την ικανότητα του συνόλου των 15 χωρών να μειώσουν τις εκπομπές. Σε αντίθετη περίπτωση, κάθε κράτος μέλος της ΕΕ των 15 πρέπει να μεριμνήσει να μειώσει το επίπεδο των εκπομπών κατά 8 % όπως και τα άλλα κράτη. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν μάλιστα πιο φιλόδοξες απαιτήσεις για τα έτη 2008–2012. Η διεθνής κατάσταση μετά το 2012 παραμένει ασαφής. Ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν εξαγγείλει διαφορετικούς στόχους για το σύνολο της ΕΕ και διαφορετικούς για τη χώρα τους.

4.4 Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει κοινή δασική πολιτική, αλλά τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τα δικά τους δασικά προγράμματα και πολιτική. Το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ υιοθέτησε το 1998 τη δασική στρατηγική της ΕΕ. Βάση της δασικής στρατηγικής αποτελεί η αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με την οποία η δασική πολιτική υπάγεται κυρίως στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Τον Μάρτιο του 2005, η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση για την εφαρμογή της δασικής στρατηγικής⁽¹⁴⁾. Στην ανακοίνωσή της, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η ενέργεια από ξύλο παρέχει προστιθέμενη αξία στην αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ εξέδωσε τη γνωμοδότησή της⁽¹⁵⁾ για την ανακοίνωση της Επιτροπής τον Οκτώβριο του 2005. Η Επιτροπή επεξεργάζεται ένα σχέδιο δράσης για την βιώσιμη δασοκομία στην ΕΕ, το οποίο προβλέπεται να είναι έτοιμο το 2006.

⁽¹⁴⁾ COM(2005) 84 τελικό, 10.3.2005

⁽¹⁵⁾ CESE 1252/2005, EE C 28, 3.2.2006, σελ. 57–65.

4.5 Η δασικές εκτάσεις της ΕΕ έχουν αυξηθεί κατά 20 % από το 1998 και ο αριθμός των ιδιωτών ιδιοκτητών δασικών εκμεταλλεύσεων έχει αυξηθεί από 12 εκατομμύρια σε 16. Σε πολλά νέα κράτη μέλη, τα περισσότερα δάση είναι ιδιοκτησία του κράτους. Είναι απαραίτητο να βελτιωθούν οι ικανότητες της ιδιωτικής δασοκομίας στα νέα και τα μελλοντικά κράτη μέλη. Η αγορά ξυλείας σε πολλά κράτη δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς. Η ανάπτυξη των δασοκομικών δραστηριοτήτων στις χώρες αυτές είναι προς το παρόν ανεπαρκής, αλλά υπάρχουν ευοίωνες προοπτικές υπό τον όρο ότι οι ενδιαφερόμενες χώρες θα χαράξουν αποτελεσματική και αποδοτική δασική πολιτική. Η παραγωγή ενέργειας από ξύλο προϋποθέτει ευρεία κινητοποίηση ολόκληρου του δασικού τομέα, ιδιαίτερα δε στην αρχή της παραγωγικής αλυσίδας.

4.6 Στην ΕΕ υπάρχουν πολλές μικρές δασικές εκμεταλλεύσεις, η οργάνωση και η συνεργασία των οποίων πρέπει να ενισχυθεί προκειμένου να αναπτυχθεί η δασοκομία και να καταστεί αποδοτικότερη η παραγωγή ενέργειας από ξύλο. Η ΕΕ μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη τούτου ενισχύοντας τις οργανώσεις του δασικού τομέα να αυξήσουν τις γνώσεις και τις ικανότητές τους.

4.7 Οι ανταγωνιστικές μορφές ενέργειας συχνά έχουν αναπτυχθεί σε πλαίσια μονοπωλιακών καταστάσεων, όπου είναι ιδιαίτερα δύσκολο να δημιουργηθούν λειτουργικές τοπικές, περιφερειακές ή εθνικές αγορές καύσιμων από ξύλο.

4.8 Η αγορά καύσιμων είναι παγκόσμια και ο ηλεκτρισμός μπορεί να μεταφερθεί σε μεγάλες ποσότητες πέραν των συνόρων των χωρών. Η Ευρώπη όμως δεν είναι — και δεν μπορεί να γίνει — πλήρως αυτόνομη όσον αφορά την παραγωγή ενέργειας. Για τη βελτίωση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να τεθούν στόχοι για την αύξηση της παραγωγής ενέργειας στην ΕΕ και για τη μείωση της εξάρτησής της από εισαγωγές.

5. Καύσιμα από ξύλο και προώθηση της χρήσης τους

5.1 Το ξύλο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο όσον αφορά τον ενεργειακό εφοδιασμό στις χώρες που έχουν μεγάλες δασικές εκτάσεις. Επειδή το δυναμικό των δασών που χρησιμοποιείται στη βιομηχανία μετά βίας υπερβαίνει το 50 %, τίθεται το θέμα της χρησιμοποίησης των υποπροϊόντων και της αξιοποίησης αυτού του ανεκμετάλλετου δυναμικού για την παραγωγή ενέργειας. Από πλευράς βιώσιμης ανάπτυξης, η ανανεώσιμη ενέργεια από ξύλο είναι πάντα προτιμότερη από την ενέργεια που παράγεται από ορυκτά καύσιμα. Συμβάλλει, επίσης, στην ορθή και βιώσιμη διαχείριση των δασών ιδιαίτερα δε κατά τη φάση αναγέννησης των δασών και της αραίωσης των νέων δασικών συστάδων.

5.2 Το ξύλο είναι φυσικός ανανεώσιμος πόρος, και τα προϊόντα ξυλείας λειτουργούν, επίσης, ως δεξαμενές άνθρακα. Η ανακύκλωση προϊόντων ξυλείας συνεχώς αυξάνεται.

5.3 Στο τέλος των διαφόρων διαδικασιών ανακύκλωσης, τα προϊόντα από ξύλο μπορούν να χρησιμοποιηθούν για καύση και την παραγωγή ενέργειας. Παράλληλα, όλα τα προϊόντα της δασικής βιομηχανίας και της βιομηχανίας ξυλείας μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως πρώτη ύλη για την παραγωγή ενέργειας. Η δασοκομία και η παραγωγή ενέργειας αποτελούν έναν αποτελεσματικό και οικολογικό συνδυασμό.

5.4 Το ξύλο είναι κατάλληλο ως καύσιμο για την παραγωγή ενέργειας σε κατοικίες, σε πολυκατοικίες, στην αστική θέρμανση, και για τις ανάγκες σε ενέργεια της βιομηχανίας. Αποτελεσματική παραγωγή ηλεκτρισμού μπορεί να επιτευχθεί από το συνδυασμό αστικής θέρμανσης ή βιομηχανικής θέρμανσης και παραγωγής ατμού, από την αποκαλούμενη δηλαδή συνδυασμένη παραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας.

5.5 Ο φόρος επί του διοξειδίου του άνθρακα αποτελεί το κατάλληλο μέσο για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ενέργειας από ξύλο στην αγορά ενέργειας. Εξάλλου, η χρήση ενέργειας από ξύλο μπορεί να αυξηθεί μέσω ενισχύσεων της παραγωγής καυσίμων, δηλαδή, με την παροχή στους ιδιοκτήτες δασών ενισχύσεων για δαπάνες υλοτομίας που συνδέονται με έργα τα οποία δεν ανταγωνίζονται τον εφοδιασμό της βιομηχανίας σε πρώτες ύλες. Ωστόσο, παρόμοιος φόρος δεν θα πρέπει να συντελέσει στη μείωση του αποθέματος σε ξυλεία διότι αυτό θα σήμαινε και περιορισμό της συμβολής των δασών στη μείωση του CO₂. Συμπληρωματικά θα πρέπει να επιβραβεύονται οι ιδιοκτήτες που αυξάνουν το απόθεμα σε ξυλεία, και κατά συνέπεια τη δέσμευση του CO, με φορολογικές διευκολύνσεις.

5.6 Τα μέσα που προωθούν τη χρήση του ξύλου ως καυσίμου συμβάλλουν, επίσης, στην αύξηση της ζήτησης πρώτων υλών με βάση το ξύλο και οι οποίες, κατόπιν επεξεργασίας, μπορούν να μετατραπούν σε σανίδες για τις ανάγκες του οικοδομικού τομέα. Η θερμότητα παράγεται σε περιφερειακό επίπεδο μόνον εκεί όπου υπάρχουν ανάγκες σε ενέργεια και, κατά συνέπεια, η μηχανική δασική βιομηχανία, η οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει ανακυκλωμένο ξύλο, πρέπει να αναπτυχθεί με τρόπο ολοκληρωμένο για την παραγωγή ενέργειας.

5.7 Η δασική βιομηχανία έχει το μόνιμο πλεονέκτημα ότι στις εγκαταστάσεις παραγωγής υπάρχει ήδη διοικητική μέριμνα, που μπορεί να αξιοποιηθεί για την απόκτηση και χρήση καυσίμων από ξύλο.

5.8 Η ανταγωνιστικότητα της ενέργειας από ξύλο μπορεί να βελτιωθεί, επίσης, με φορολογικές διευκολύνσεις, για παράδειγμα, με τη μείωση του φόρου προστιθέμενης αξίας επί των κόκκων από πολτό ξύλου, των καυσόξυλων του λιανικού εμπορίου, ή επί του ηλεκτρισμού που παράγεται από ξύλο.

5.9 Για να επιτευχθεί γρήγορα η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από την καύση ξύλου, ενδείκνυται οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας από ξύλο να πληρώνονται σε ανταγωνιστικές τιμές.

Οι επενδυτές εγκαταστάσεων παραγωγής πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εκτιμούν την διαθεσιμότητα της ανανεώσιμης πρώτης ύλης από ξύλο και την αποδοτικότητα της επένδυσης στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

5.10 Για την αύξηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας ορισμένα από τα κράτη μέλη χρησιμοποίησαν συστήματα ενισχύσεων τα οποία βασίζονται σε ποσοστώσεις ή σε τιμολόγια τροφοδοσίας (ασφαλείς σταθερές τιμές για τις ανανεώσιμες ενέργειες). Τα συστήματα αυτά σε πολλές χώρες δεν είναι έτοιμα για να προωθήσουν τη χρήση ενέργειας από ξύλο. Η θέσπιση οικολογικής επισημάνσης για την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και κυρίως από ξύλο, θα προωθήσει τη χρήση της ενέργειας από ξύλο.

5.11 Στα πρώτα στάδια, πρέπει να ενισχυθούν οι επενδύσεις που προορίζονται για μονάδες παραγωγής ενέργειας από ξύλο καθώς και οι επενδύσεις για την αγορά μηχανημάτων και άλλου ειδικού τεχνικού εξοπλισμού που απαιτείται για την παραγωγή επειδή το κόστος κατασκευής αυτών των εγκαταστάσεων είναι πολύ υψηλό.

5.12 Πρέπει, επίσης, να ενισχυθεί η έρευνα και η ανάπτυξη. Τούτο αφορά ιδιαίτερα τη διαχείριση της δασοκομίας, της τεχνολογίας, την παραγωγή ενέργειας, και τη χρήση καυσίμων από ξύλο. Χρειάζεται να αναπτυχθούν σενάρια και προγνώσεις για τη δασοκομία, προκειμένου να διασφαλιστούν τόσο η βιωσιμότητα των δασών όσο και ο ρόλος τους για την βιοποικιλότητα. Πρέπει, επίσης, να ενθαρρυνθεί η αξιοποίηση των υποπροϊόντων της βιομηχανίας χαρτοπολτού για την παραγωγή περισσότερο επεξεργασμένων μορφών ενέργειας όπως είναι τα υγρά καύσιμα για τα αυτοκίνητα.

5.13 Η χρήση του ξύλου ως καυσίμου μπορεί να αυξηθεί, εάν τεθούν, για παράδειγμα, αυστηρά όρια για τον περιορισμό των εκπομπών θείου. Επίσης, τα καύσιμα από ξύλο μπορούν να προωθηθούν με τη φορολόγηση των εκπομπών τέφρας ή άλλων αποβλήτων που δημιουργούνται από άλλα καύσιμα.

5.14 Η αγορά καυσίμων από ξύλο και ειδικότερα των καυσόξυλων είναι τοπική, αλλά η αύξηση της χρήσης ενέργειας από ξύλο στην ΕΕ αυξάνει τις θέσεις απασχόλησης και την αγορά μηχανημάτων και εξοπλισμού, εφόσον ο εξοπλισμός που απαιτείται για την μηχανική ανάκτηση της ξυλείας από τα δάση είναι παρόμοιος σε όλες τις χώρες. Απαιτούνται ειδικά μηχανήματα και εξοπλισμός για να παραχθούν οι κόκκοι από πολτό ξύλου, οι μπριγκέτες (πλιθάνθρακες) και άλλα επεξεργασμένα καύσιμα από ξύλο. Για την παραγωγή ενέργειας απαιτούνται πολλοί λέβητες και άλλα εξαρτήματα, με μεγάλη οικονομική αξία και δυναμικό ανάπτυξης. Η αυξημένη χρήση ενέργειας από ξύλο παρέχει μεγαλύτερες δυνατότητες για εξαγωγή τεχνολογίας και εκτός ΕΕ.

5.15 Η μεταφορά τεχνολογίας και η διάδοση γνώσεων απαιτεί ευρεία ενημερωτική εκστρατεία. Η δράση αυτή μπορεί να αναληφθεί σε μεγάλο βαθμό από διάφορους ανεξάρτητους οργανισμούς. Διάφορες εκστρατείες μπορούν να χρηματοδοτηθούν εν μέρει ή εξ ολοκλήρου από δημόσιους πόρους.

5.16 Η αποτελεσματική χρήση των οικονομικών πόρων επιτυγχάνεται με τη λήψη αποφάσεων σε εθνικό επίπεδο, όπου η ΕΕ θα έχει συντονιστικό ρόλο.

6. Απασχόληση και ανάπτυξη της υπαίθρου

6.1 Το ξύλο είναι ένας φυσικός ανανεώσιμος πόρος που αξιοποιείται για την ανάπτυξη της υπαίθρου και για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Ο άμεσος αντίκτυπος στην απασχόληση είναι, με συντηρητικές εκτιμήσεις, πάνω από 1 000 ανθρωποέτη για 1 εκατομμύριο m³ ξυλείας και ο συνολικός αντίκτυπος είναι 1 500-2 000 ανθρωποέτη⁽¹⁶⁾. Στους αριθμούς αυτούς δεν περιλαμβάνονται τα καυσόξυλα για οικιακή χρήση.

6.2 Όταν τα εισαγόμενα καύσιμα αντικαθίστανται από καύσιμα από ξύλο, σημαίνει ότι το κόστος των καυσίμων, που συνίσταται σε ξένα κεφάλαια, αντικαθίσταται από τοπική εργασία και άλλες τοπικές ή περιφερειακές εισροές. Ο συνολικός αντίκτυπος εξαρτάται από την ποσότητα των εισαγόμενων καυσίμων που μπορούν να αντικατασταθούν από καύσιμα που παράγονται σε τοπικό ή σε περιφερειακό επίπεδο.

6.3 Η αντικατάσταση εισαγόμενων καυσίμων από καύσιμα από ξύλο παρέχει πριν απ' όλα απασχόληση στον τοπικό πληθυσμό της υπαίθρου. Οι επιχειρήσεις είναι μικρές και η ανάπτυξή τους απαιτεί βελτίωση των δεξιοτήτων και αναπτυξιακές ενισχύσεις. Η ανάπτυξη δασικών εκμεταλλεύσεων και πρότυπων επιχειρήσεων είναι καθοριστικής σημασίας για την αύξηση της ξυλείας και της ξυλείας για παραγωγή ενέργειας.

6.4 Τα καυσόξυλα για οικιακή χρήση έχουν ακόμη σήμερα μεγάλη σημασία για την ύπαιθρο των νέων κρατών μελών, όπου η βιομηχανική εκμετάλλευση του ξύλου είναι πολύ περιορισμένη. Η αξιοποίηση της ενέργειας από ξύλο αποτελεί χρήσιμο συμπλήρωμα για τα υποπροϊόντα που προκύπτουν από τη λειτουργία των μικρών προιονιστηρίων.

6.5 Για να επιτευχθεί η ενεργός συμμετοχή των εκατομμυρίων μικρών ιδιοκτητών δασικών εκτάσεων στην αγορά ενέργειας από ξύλο, πρέπει να συνεργαστούν με προσανατολισμό την αγορά, π.χ., με συνεταιρισμούς ή κοινοπραξίες. Τούτο θεωρείται ευρέως ότι είναι το κλειδί για την εκμετάλλευση του «κοιμώμενου» δυναμικού των δασών. Σημαντικά θα συμβάλλει, επίσης, η βελτίωση της συνεργασίας ιδιαίτερα στην αρχή της αλυσίδας παραγωγής ξυλείας καθώς και η συνεργασία των διαφόρων φορέων. Ειδικότερα, στα περισσότερα νέα κράτη μέλη αλλά και στις υποψήφιες χώρες οι οργανώσεις των ιδιοκτητών δασών δεν είναι επαρκώς αναπτυγμένες. Σε πολλά από τα παλαιά κράτη μέλη, οι οργανώσεις των ιδιοκτητών δασικών εκτάσεων και άλλες οργανώσεις έχουν αποδείξει ότι είναι ο αποτελεσματικότερος τρόπος για την κατάρτιση των ιδιοκτητών δασικών εκτάσεων και για την παρότρυνσή τους να εμπορεύονται ανανεώσιμη ενέργεια από ξύλο στην αγορά ξυλείας. Η ορθή συνεργασία μπορεί να επιφέρει σημαντική εξοικονόμηση πόρων κατά την αγορά πρώτων υλών από ξυλεία.

6.6 Η αύξηση της χρήσης του ξύλου ως καυσίμου και η επεξεργασία του μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία πολλών νέων θέσεων απασχόλησης και στη βιομηχανία παραγωγής μηχανολογικού εξοπλισμού.

Βρυξέλλες, 15 Μαρτίου 2006

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁶⁾ Βλέπε κατάλογο των πηγών